

EXAMENSARBETE

Hösten 2007

Läroarutbildningen

Flickor och pojkars lek ur barns perspektiv

Författare

Susanne Håkansson

Caroline Johansson

Handledare

Agneta Ljung-Djärf

Flickor och pojkars lek ur barns perspektiv

Abstract

Innehållet i denna uppsats är en undersökning ur barns perspektiv kring vad de berättar om leken. Syftet är att ta reda på vad barn säger om skillnader och likheter i pojkars och flickors lek på förskolan. För att ta reda på detta har intervjuer genomförts med barn som är fyra till fem år. Litteratur kring vad, var, hur och varför barn leker som de gör har bearbetats. Även genusbegreppet beskrivs och forskning ur barns perspektiv tas upp i forskningsbakgrunden, som avslutas med problempreciseringen. Den teori som uppsatsen utgår ifrån är den sociokulturella teorin, så som Säljö beskriver den. Resultat och analys av undersökningen visade att barn pratar om skillnader och likheter i leken på förskolan. Tydligt blev att både pojkars och flickors uttryckte liknande meningar om skillnaderna i flickors och pojkars lek. Skillnaderna i deras lek var bland annat att de bara leker med sina likar och att leksakerna skiljer sig åt. Likheterna var att de kunde leka med samma saker men det var bara en del leksaker.

Ämnesord: Barns perspektiv, förskola, skillnader, likheter, lek, pojkars, flickor.

Innehåll

1 Inledning med bakgrund	5
1.1 Läroplan för förskolan 1998	6
1.2 Syfte	6
1.3 Upplägg	7
2 Forskningsbakgrund	8
2.1 Litteratur	8
2.1.1 Sociokulturellt perspektiv – Säljö	8
2.1.2 Genus	9
2.1.3 Vad och var pojkar och flickor leker	9
2.1.4 Hur pojkar och flickor leker	11
2.1.5 Varför leker barn som de gör?	12
2.1.6 Barns olikheter	13
2.1.7 Forskning ur barns perspektiv	14
2.2 Problemprecisering	15
3 Empiri	16
3.1 Metodval	16
3.2 Urval	18
3.3 Genomförande	19
3.4 Etiska övervägande	19
3.5 Studiens empiriska material	20
3.6 Bearbetning	20
4 Resultat och analys	21
4.1 Flickors lek	21
4.1.1 Flickornas beskrivning av flickors lek	21
4.1.2 Pojkarnas beskrivning av flickors lek	22
4.2 Pojkars lek	23
4.2.1 Pojkarnas beskrivning av pojkars lek	23
4.2.2 Flickornas beskrivning av pojkars lek	24
4.3 Sammanfattande slutsats och analys	25
5 Diskussion	27
5.1 Genus	27
5.2 Vad och var pojkar och flickor leker	27
5.3 Hur pojkar och flickor leker	28
5.4 Säljöns teori	30
5.5 Forskning ur barns perspektiv	31
5.6 Metoddiskussion	31
5.7 Pålitlighet, applicerbarhet och syfte	32
5.8 Slutsats	32
6 Sammanfattning	34
Referenslista	
Bilagor	

1 Inledning med bakgrund

Detta examensarbete kommer att handla om en undersökning kring vad barn säger om likheter och skillnader mellan pojkar och flickor i anknytning till lek i förskolan. Många har undersökt och forskat kring hur pedagoger bemöter barn i förskolan med anknytning till genus (till exempel Wernersson, 1988). Även skillnader i barns lek har dokumenterats (till exempel Nelson & Svensson, 2005). Genus i förskola har alltid intresserat oss. Intresset har växt genom läsning om det, undersökningar och observationer som gjorts under våra verksamhetsförlagda utbildningar. Eftersom detta ämne blivit aktualiserat under nästan hela lärarutbildningen på Högskolan i Kristianstad på diverse sätt (föreläsningar, seminarier, kurser, uppsatser med mera) så finns redan en del kunskap om hur pedagoger bemöter pojkar och flickor och att det i leken finns skillnader mellan pojkar och flickor. Nu vill vi därför undersöka ur barnens perspektiv hur de upplever olika könsmonster i leken. Som skrivits ovan har det genom forskning och undersökningar konstaterats att; det finns skillnader i barns lek om de är pojkar eller flickor. Detta bekräftar även våra egna erfarenheter och upplevelser. Men frågan är om barnen själva tycker det? I detta arbete ska det undersökas om barn uppfattar och pratar om skillnader mellan pojkar och flickor. Ser de skillnader och likheter i vad de själva leker och tycker om att göra i motsats till det andra könet? Det finns skillnader, men nu ska vi ta reda vilket sätt barnen uppfattar detta. I denna uppsats ska barnens perspektiv intas eftersom det är viktigt att även ta reda på vad de säger i denna fråga, barns åsikter måste belysas, tas i beaktning och respekteras.

Den teoretiska utgångspunkt som arbetet kommer att utgå ifrån är ett sociokulturellt perspektiv, så som det beskrivs av Säljö. Han menar att lärande och utveckling sker i interaktion med andra människor i vardagen.

1.1 Läroplan för förskolan 1998

Här följer referenser och citat ur Läroplan för förskolan, Lpfö98 angående pojkar och flickor och leken.

Flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt styrks av sättet som vuxna bemöter pojkar och flickor och även de krav och förväntningar som ställs på dem. Traditionella könsroller ska motverkas av förskolan. I förskolan ska flickor och pojkar ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller. Förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön är något som förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar (Utbildningsdepartementet, 1998).

Flickor och pojkar ska få lika stort inflytande över och utrymme i verksamheten, detta är något arbetslag ska arbeta för (Utbildningsdepartementet, 1998).

Leken är viktig för barns utveckling och lärande. Ett medvetet bruk av leken för att främja varje barns utveckling och lärande skall prägla verksamheten i förskolan. I lekens och det lustfyllda lärandets olika former stimuleras fantasi, inlevelse, kommunikation och förmåga till symboliskt tänkande samt förmåga att samarbeta och lösa problem. Barnet kan i den skapande och gestaltande leken få möjligheter att uttrycka och bearbeta upplevelser, känslor och erfarenheter. (Utbildningsdepartementet, 1998 s 6).

1.2 Syfte

Syftet med undersökningen är att ta reda på vad barn säger om pojkar och flickors lek i förskolan. Pratar de om likheter och skillnader inom leken?

Andra examensarbeten som gjorts tidigare av studenter på lärarutbildningen på Högskolan i Kristianstad har handlat om genus ur lärarens perspektiv, då man har undersökt genom intervjuer och observationer vad lärarna tänker och hur lekmiljön påverkar barn. Läs vidare om detta i bland annat Ulrika Dahl och Carina Johanssons examensarbete *Förskolans och förskoleklassens lekmiljöer - en undersökning ur ett genus- och jämställdhetsperspektiv*. Däremot har vi inte funnit några tidigare undersökningar ur barns perspektiv på lärarutbildningen på Högskolan i Kristianstad.

1.3 Upplägg

Uppsatsen kommer att delas in i olika valda delar. I kapitel 1, under rubriken inledning har bakgrund, Läroplan för förskolan 1998 och syfte beskrivits. Sedan följer den teoretiska utgångspunkten för undersökningen, litteratur angående vårt valda ämne och problempreciseringen i kapitel 2, forskningsbakgrunden. Därefter kommer kapitel 3, Empirin. Där behandlas val av metod, urval, genomförande, etiska övervägande och bearbetning av undersökningen. Resultat och analys av undersökningen presenteras sedan i kapitel 4. Sedan följer diskussionen som kopplar samman litteratur och resultat i kapitel 5. Avslutningsvis kommer examensarbetet att sammanfattas i kapitel 6.

2 Forskningsbakgrund

I detta avsnitt behandlas tidigare forskning kring det valda ämnet, flickor och pojkars lek ur barns perspektiv. Först presenteras den teoretiska utgångspunkten för undersökningen under rubriken Litteratur. Vidare presenteras litteratur om genus, vad och var pojkar och flickor leker, hur pojkar och flickor leker, varför leker barn som de gör, barns olikheter och forskning ur barns perspektiv. Slutligen presenteras problempreciseringen.

2.1 Litteratur

Här följer en genomgång av litteratur som ur olika perspektiv berör syftet med undersökningen.

2.1.1 Sociokulturellt perspektiv – Säljö

Människans egna kunskaper och erfarenheter styr hur man medvetet och omedvetet uppfattar vad omgivningen kräver, tillåter och vad som är möjligt i en viss situation. Handlingar och kunskaper måste relateras till sammanhang och verksamheter (Säljö, 2000).

Lärande på en kollektiv nivå och lärande och utveckling på en individuell nivå är hur man kan beskriva sociokulturell utveckling. Lärande och utveckling är faktorer som påverkar hur människan tar till sig sociokulturella kunskaper, färdigheter och erfarenheter. Viktiga läromiljöer för människan är de samtal som förs och de interaktioner människor har med varandra i vardagen. Vi både formas och lär oss färdigheter inför framtiden genom dessa situationer (Säljö, 2000).

Kommunikation är den centrala delen av hur man beskriver det sociokulturella perspektivet på mänskligt lärande och utveckling. De biologiska faktorerna styr endast en kort tid människans intellektuella, kommunikativa och sociala utveckling. Sedan blir kulturella sammanhang styrande för var lärande och utveckling sker. Alla människors läroprocesser är olika eftersom deras samhällsliga och kulturella villkor är olika (Säljö, 2000).

Våra sätt att bete oss, tänka, kommunicera och uppfatta verkligheten, är formade av sociala och kulturella erfarenheter och kan inte i särskilt stor uträkning förklaras med hänvisning till instinkter eller med genetiskt programmerade reflexer och beteenden. (Säljö, 2000 s 35).

2.1.2 Genus

Helén (2007) försöker i sin bok att reda ut begreppet genus. Hon menar att det finns många olika saker som ligger till bakgrund för hur man förhåller sig till varandra, bland annat etnicitet, ålder, social bakgrund och även då just genus. Kön och genus har en skillnad och den är att kön är det biologiska könet medan genus är det sociala könet. Genus är hur människor formas och formar sig till man och kvinna och hur det sedan avspeglas i samhället. Genus är också föränderligt och det kan ändras över tid vad som passar sig för respektive kön. Till exempel ansågs det naturligt att män skulle gråta, visa känslor och bära peruk på 1700-talet. Det var förbjudet för kvinnor att studera på universitet på 1800-talet eftersom man ansåg att kvinnors intellekt inte var tillräckligt utvecklat. Idag är mäns och kvinnors situationer annorlunda.

Genus får konsekvenser för den enskilda individen när män/pojkar och kvinnor/flickor bedöms, bemöts och behandlas olika. I dagens samhälle värderas det som anses manligt respektive kvinnligt olika, och oftast tenderar det manliga att värderas högre. (Helén, 2007 s 7).

Svaleryd (2003) skriver att genus är ett system som är indelat i två kategorier; man/manligt och kvinna/kvinnligt. Hon skriver också att genus är vårt kulturella och sociala kön. Det kulturella arvet och det sociala systemet formar vad genus är. Vidare skriver hon att genus handlar om att mänskligheten generellt är indelat i två grupper, och även hur vi upplever och beskriver vår könstillhörighet. Hon skriver också att fokus ligger på relationen mellan könen, mäns och kvinnors beteende och vad som anses manligt och kvinnligt. Även i Statens offentliga utredningar (2004) kan man läsa om att genus handlar om den sociala och kulturella biten. Genus handlar inte bara om män och kvinnor som kroppar, utan det handlar om hela vårt samhälle och vår vardag och vad vi förknippar med manligt och kvinnligt.

2.1.3 Vad och var pojkar och flickor leker

Många författare skriver om pojkars och flickors lek och dess skillnader och likheter. Bilden som författarna Helmadotter (1989), Helén (2007), Rithander (1991) och Kvalheim (1981) ger är densamma, det vill säga de skriver ungefär om samma skillnader och likheter i leken.

Helmadotter (1989) skriver att flickor leker rollekar och då tränar de på att bygga upp relationer med andra. Rollekarna handlar om beroende, liv och död, närhet, att gå vilse, bli beskyddad eller att ta hand om ett djur. Vägen till leken är det mest väsentliga för flickorna.

Långa diskussioner om vem som ska göra vad, regler och vem som ska vara med inleder ofta leken. Huvudsyftet är att komma fram till något som alla i leken kan acceptera. Helén (2007) menar att flickor generellt sett leker med leksaker som får barnet till att vilja vårda den och träning av relationer. De leksaker som pojkar leker med uppmuntrar till att bygga saker, och figurerna uttrycker ofta styrka eller aktivitet. Enligt Rithander (1991) är pojkar intresserade av hur leksakerna används och leker gärna med rörliga leksaker. Om man tittar i pojkars fack eller lådor på förskolan kan man hitta leksaker som polisbilar, pinnar eller racerbilar. Tittar man i flickors lådor hittar man Barbiedockor med kläder och tillbehör, hårspännen och gummiband.

Helén (2007) fortsätter och skriver att även forskning som är gjord av Nelson och Svensson (2005) visar att när barnen själva väljer leksaker som de vill leka med så följer det detta mönster. Barnens erfarenhet ger dem inte förmåga att efterfråga alternativ. Populärkulturen ger barnen en bild av vad som kan anses som manligt och kvinnligt, och inom den kulturen är skillnaderna väldigt tydliga. Men i verkligheten är mönstren mer komplexa (Helén, 2007). När Kvalheim (1981) jämför pojkars och flickors lek skriver hon att flickorna leker med fler leksaker och leken har olika innehåll. Flickors lek innehåller mer mänskliga relationer, medan pojkars lek handlar mer om brandbilar, bygga och så vidare.

Flickorna håller sig ofta i närheten av personalen och av rädsla för pojkarnas vilda lekar vistas de endast i lekrummet när personal är med. Aktiviteterna som flickorna företar sig är oftast mycket skapande. De målar, ritar, tillverkar dockor och djur, väver och syr. Däremot leker pojkarna annorlunda, deras lekar är mer av det vilda och våldsamma slaget. Lekarna handlar till exempel om tjuvar, spioner, vapen och krig. Kontakten med personalen hos pojkarna är färre än vad flickorna har och de kontakter de har är oftast uppfordrande och provocerande. Pojkarna blir mer "lämnade" ifred och befinner sig ofta i lekrummet (Helmadotter 1989). Även Helén (2007) skriver om detta i sin bok. Hon menar att på många förskolor håller ofta flickorna sig närmare pedagogerna än vad pojkarna gör. Då brukar de sysselsätta sig med pyssel till exempel. Pojkarna är ofta på platser där inga pedagoger finns närvarande och de är ofta i grupper av flera pojkar.

När barnen närmar sig skolåldern på förskolan menar Sandquist (1998) att flickornas benägenhet att anta mansroller när de leker ökar. För pojkarna är det tvärtom, de leker mer påhittade roller som superhjältar och astronauter när de blir äldre. Sandquist skriver att detta

kanske inte är så konstigt eftersom utklädningskläderna till pojkarna gestaltar mer aktiva, skickliga och mäktiga människor. Medan flickornas utklädningskläder tillhör mer dekorativa, maktlösa och tjänande roller.

2.1.4 Hur pojkar och flickor leker

När flickor leker tränas ofta finmotorik, känsla för färg och form, kreativitet och koncentrationsförmåga. De befinner sig också relativt nära den vuxna personalen och de leker främst i mindre grupper. I leken är alla ganska likvärdiga deltagare och vård, omsorg och service står i centrum. Detta tränar flickorna till inlevelseförmåga, skicklighet i relationer och förmåga att visa känslor. Pojkarna ägnar sig främst åt lekar som innebär träning av grovmotorik, styrka och vetgirighet. Leken kännetecknas ofta av tävlan, rangordning och aggressivitet och ledarskap. De lär sig att utveckla regler för att hålla ihop och är inriktade på att uppnå resultat (Sandquist, 1998).

Rithander (1991) menar att man kan se könsskillnader i hur barn leker. Om man frågar förskolepersonal får man i första hand svaret att flickor leker lugnare och pojkarna livligare. Man kan se att pojkar växlar oftare mellan olika aktiviteter och att de rör sig mer. I pojkars lek ser man mer konkurrens och tävling medan i flickors lek tar de hand om varandra och uppfostrar. Men anledningen till att pojkar låter mer är för att de leker lekar som kräver mer utrymme ljudmässigt. De leker att de jagar bovar, de leker att de är stora lejon, sådana lekar kräver utrymme ljudmässigt. Flickorna leker mamma-pappa-barn, affär eller doktor. Sådana lekar låter inte lika högt.

Odelfors (1998) skriver att undersökningar har visat att pojkar leker mest i större grupper med en eller två ledare. Flickor leker i par eller i små grupper. Vanligen leker flickor för sig och pojkar för sig. Pojkarna kämpade om ledarskapet och skröt om bland annat styrka och snabbhet. Detta uppmärksammades av flickorna också men inte i lika stor grad. Förhållandet mellan flickorna är mer jämbördigt även om det ibland kan vara en viss övervikt till någon av dem. Förmågan att leda lek med anknytning till familjerelationer och att skaffa resurser för leken är viktiga ledaregenskaper hos flickorna. Kvalheim (1981) beskriver pojkars och flickors lek på ungefär samma sätt som Odelfors. Pojkarna leker alltid i grupper och har en tydlig ledare. De som inte är ledare accepterar den som är ledare. Ledaren bestämmer vad som händer i leken och vilka som får vara med och vad de har för uppgift. När flickor leker tenderar de att oftast leka i grupp om två eller tre flickor, men två grupper kan också leka

tillsammans. Oftast är det samma flickor som bildar grupperna. Ledaren i de små grupperna kan ändras under lekens gång. Till skillnad från pojkars lek handlar flickors lek ofta om familjereaktioner. Flickor har större förmåga att skaffa resurser som behövs för leken.

2.1.5 Varför leker barn som de gör?

Sandquist (1998) tar upp anledningen till varför barn leker på ett visst sätt. Hon skriver att enligt forskning styrs förskolebarns lek av regler och ritualer som återspeglar omgivningens uppfattningar, normer och krav. Detta visar sig hos barnen med ökande ålder och genom deras fantasilek. Lekens innehåll speglar en traditionell könsidentitet hos både pojkar och flickor. Vidare skriver hon om barns val av leksaker och menar att redan vid ett års ålder tycks barn föredra könstypiska leksaker och veta vilka leksaker de "bör" leka med. Vid fem till sex års ålder är barnen helt på det klara med sin uppfattning om vad som är "flickleksaker" och "pojkleksaker".

För att förstå och utveckla sin kunskap om sin inre och yttre värld leker barnet. När barnet leker reflekterar och bearbetar det sina upplevelser som de varit med om. Barnets eget sätt att lära är genom leken. Intrycken barn får styr vad de leker. Barn påverkas utav medierna som ger dem intryck att gestalta och bearbeta. Programmen på tv tenderar att visa en yttlig handling med stereotyp och enkel rollgestaltning. Dessa program är vad barn leker utifrån eftersom de inte har så många gemensamma upplevelser (Öhman, 2003). Knutsdotter (1987) skriver att barn bearbetar upptäckter och upplevelser genom lek. Barn kombinerar beteende och föremål utan någon press på att det ska bli något speciellt resultat. Barn imiterar vad de sett andra, oftast vuxna, göra med föremål. Men fantasin i leken stannar inte där, utan de varierar och prövar andra sätt att behandla saker än vad de sett andra göra med föremålen. Barn tar under hela sin uppväxt in hur man ska bete sig, detta gör de genom observationer som ger barnet kunskap om det sociala livet och kulturella handlingsmönster. Det verkliga livet och dess regler och lagar återspeglas i leken. Leken gör världen mer tydlig för barn, de upptäcker fler detaljer i omvärlden som tydliggörs i leken.

2.1.6 Barns olikheter

När barn deltar i interaktion med andra får de erfarenheter av olikheter. Erfarenheterna ger barnen kunskap om när och på vilka sätt vi är lika respektive olika. Barnet bildar sig en uppfattning om vad man kan förvänta sig av situationer och människor, men detta kan dom bara delvis berätta om verbalt (Johansson & Pramling, 2003). Barn tar inte efter könsstereotyper, utan de prövar roller och idéer för att i sin tur kategorisera och förstå sig på världen och sin egen plats i den. Den sociala värld som barn befinner sig i är organiserad i kön och barnen strävar efter att komma fram till vad som är passande och accepterat (Odelfors, 1998).

Odelfors (1998) talar om en könssegregationsprocess där barnen försöker ta reda på vem de är genom att umgås med likar. Könsgrensar etableras genom att avstånd tas till det motsatta könet. Men pojkar tar större avstånd från flickor än vad flickor gör från pojkar. Detta hänger ihop med att flickaktiga pojkar får mer negativa reaktioner än pojkaktiga flickor. Flickorna tar avstånd till pojkarna för att de upplever att de förstör deras lekar med bråk och att de har olika intentioner. Helmadotter (1989) skriver också om detta. Hon menar att när pojkar och flickor är små så tycker de att sitt eget kön är det bästa. Men från fem års ålder är pojkarna mer benägna att tycka att sitt eget kön är det bästa än flickorna gör.

Gens (2002) menar att pojkarna är allt flickorna är, fast raka motsatsen. Om flickor är lydiga är inte pojkar det. Om flickor umgås i tvåsamhet leker pojkarna i grupp. Om flickor har ett språk som kan berätta om känslor och upplevelser har pojkarna inte det. Många har knappt ett språk över huvud taget. Helmadotter (1989) skriver att i samlagen dominerar pojkarna genom att prata utan att räcka upp handen. Reglerna bryter de ofta och därmed provocerar de mycket. Flickorna blir åskådare till det pojkarna gör och väntar på sin tur att prata.

I Statens offentliga utredningar (2006) kan man läsa om en förskola där de har berättat en saga om en prinsessa som slåss mot drakar och som spelar ishockey. Efteråt frågar de barnen om prinsessor gör så och om hon var modig. Alla barnen är rörande överens om att prinsessor inte ska slåss mot drakar, istället ska de göra sig fina för prinsarna och gifta sig. Man kan läsa vidare i boken:

För har man ägnat år åt att lära barn att se och förstå världen på ett sätt så ska man nog inte förvänta sig några omvälvande förändringar efter en eller några enstaka sagor. Självklart går det att påverka barns förhållningssätt till kön och genus med hjälp av sagor och berättelser. Men det är ett arbete som tar tid och som kräver ett medvetet jämställdhetsarbete på många olika håll samtidigt. (Statens offentliga utredningar, 2004 s 118).

2.1.7 Forskning ur barns perspektiv

Ivarsson (2003) refererar till vad Hundeide (1989) skriver om studier av barn. Man ska i studier av barn uppmärksamma det som barnen själva är intresserade av. I förskolan tas mycket av barnens tid och intresse upp av andra barn och samvaro med andra barn. Hon skriver vidare att i svensk förskoleforskning har man under flera år varierat fokus på olika aktörer. Olika informanter och aspekter inom förskolan har stått i fokus och under senare delen av 1990-talet växte intresset för att visa barnens perspektiv. Förr fanns inte mycket skrivet om förskolebarnens syn på och erfarenheter av förskolan och speciellt inte barnens sociala relationer och kamratkulturer. Odelfors (1998) skriver om barns syn på sig själva. Det barnet möter i sin omgivning ger grunden till hur de ser på sig själva. De erfarenheter barn får hänger ihop med de lärdomar de erövat om sina egna intentioner.

Ivarsson (2003) menar att det är en svår uppgift att kunna fånga barnens perspektiv. Men förståelsen av barnen blir mycket bättre om man som forskare är med barnen, leker med dem och deltar, än som en främmande person, än om man avstår. Hon skriver också att hon tycker att det är viktigt att barnens perspektiv uppmärksammas och att forskningen kring det kommer att tillföra information som ger fördjupade kunskaper som i sin tur kommer att ha betydelse för forskarsamhället och även ge barnens intressen större utrymme politiskt och samhällsligt. Öhman (2003) delar Ivarssons uppfattning och skriver om vikten av vad barn har att säga:

Fråga dig aldrig om det barnet har att säga dig är meningsfullt, utan fråga dig snarare vilken mening det har. (Öhman, 2003 s 66).

Johansson & Pramling (2003) menar att för att förstå ett barns perspektiv är det en avgörande faktor vilken kunskapssyn och barnsyn man har som lärare. Det som kan hindra eller få oss att närma barns värld är våra föreställningar, kunskaper och attityder. Det barn uttrycker ska erkännas lika stor betydelse som det en vuxen uttrycker. Man får reda på hur barn tänker och om den erfarna verkligheten i förskolan när barnens perspektiv blir uppmärksammat. De

skriver vidare om Smith (2000) som menar att när man på förskolan ser barn med rättigheter istället för barn med behov då ses barnen som aktiva kompetenta individer som förstår världen på sitt eget sätt. Det är viktigt att lärare kan lyssna, se och lära sig av det som barn säger och gör. Frågor, hypoteser, teorier och fantasier ska lärare hålla vid liv.

2.2 Problemprecisering

Litteraturen som har presenterats har visat att skillnader finns i hur pojkar och flickor leker. Leken skiljer sig både i var, vad och hur de leker. Dessutom finns det enligt litteraturen skillnader i vem de leker med. Likheter som framkom angående pojkar och flickors lek var anledningen till deras lek och det är att de påverkas av omgivningen och deras upptäckter och upplevelser. Problempreciseringen till denna uppsats är: Vad säger barn om likheter och skillnader mellan pojkar och flickor, i anknytning till lek i förskolan? Det som barnen kommer att ta ställning till och prata om i anknytning till leken är:

- Med vem/vilka leker de med?
- Var leker de?
- Vad leker de?
- Med vilka leksaker leker de med?

3 Empiri

I den empiriska delen kommer inledningsvis valet av metod beskrivas, utifrån litteratur. Sedan kommer urvalet som ligger till grund till undersökningen presenteras därefter kommer genomförande, etiska överväganden och bearbetning av undersökningens material framställas.

3.1 Metodval

För att genomföra undersökningen krävs en metod som gör att intervjun ger utrymme för naturliga och spontana frågor. En källa till att finna en metod var *Forskningshandboken* skriven av Martyn Denscombe.

Den forskning som undersökningen ska baseras på är kvalitativ. Detta val gjordes eftersom undersökningen ska baseras på vad barn säger om leken. Det viktiga är vad de säger, inte hur mycket de säger. Medvetenhet finns om att det som framkommer i resultatredovisning av forskningen är tolkade av oss. Denscombe (2000) skriver att kvalitativ forskning är när man har ett intresse för att ta reda på sättet som människor förstår sig på saker. Dessutom är man intresserad av betydelser och människors beteende i sociala sammanhang. De uppgifter och svar man får fram genom att göra en kvalitativ undersökning tolkas och produceras av forskaren.

Undersökningen baseras på intervjuer och då kommer semistrukturerade intervjuer att användas. Anledningen till detta val var för att semistrukturerade intervjuer ger den som intervjuar möjligheter att kunna anpassa frågorna efter var intervjun och situationen leder. Begränsningen av frågor är inte stor och intervjun blir inte uppstrukturerad med givna frågor. Det blir lättare att ställa spontana frågor som är anpassade till varje barn. Grunden till intervjuerna kommer att vara en del frågor och ämnen som skrivits ner i förväg (Se bilaga 1). Alla frågor kommer kanske inte att tas upp under intervjuerna men det viktiga är att ha dem i bakhuvudet och på papper som stöd och hjälp när det behövs. Det viktiga är att hålla sig till ämnet, det vill säga skillnader och likheter i pojkar och flickors lek. Denscombe (2000) beskriver vad semistrukturerad intervju innebär. Den som intervjuar har en färdig lista på ämnen och frågor som kan tas upp under intervjun. Flexibilitet är viktigt både när det gäller ämnenas ordningsföljd och att låta den man intervjuar få ha utlopp för sina idéer och berätta så mycket och utförligt som han eller hon vill om ämnet. Betoningen ska ligga på den intervjuade och frågorna ska öppna till svar som kan utvecklas.

Genomförandet av intervjuerna kommer att ske med ett barn i taget eftersom det väsentliga är att ta reda på vad det enskilda barnet säger, utan att bli påverkad av något annat barn. Många diskussioner fördes om huruvida intervjuerna skulle ske med ett eller två barn. Det antogs att om intervjuerna genomfördes med ett barn i taget, skulle barnet i fråga känna sig ensam och utsatt. Men barnen skulle troligtvis bli påverkade av varandras svar om de intervjuades i par. Därför blev valet att intervjua ett barn i taget det mest lämpliga för denna undersökning. Denscombe (2000) skriver att en intervju kan ske med ett barn enskilt eller i grupp och detta måste avgöras utifrån vad man vill få ut av intervjun. Är syftet med intervjun att ta reda på vad ett enskilt barn tänker kring ett fenomen är det bäst att intervjua ett barn i taget. Vill man ta reda på hur en grupp barn tänker kring ett fenomen ska intervjun ske i grupp. Som intervjuare är det då viktigt att tänka på att barnen påverkar varandra.

För att få en fullständig dokumentation och resultatredovisning av det material som erhålls genom intervjuerna kommer det som barnen och intervjuarna säger att spelas in på band. Dessutom kommer det att under intervjuerna föras anteckningar för att ytterligare få en så bra och väsentlig upptagning av vad som är relevant till vårt syfte med undersökningen. Denscombe (2000) menar att för att komma ihåg och fånga in intervjun är det många som använder minnet, men som forskningsinstrument är det inte så pålitligt. Ett sätt att få bestående upptagningar av intervjun är att spela in den på band, det vill säga en bandinspelning. Då ges en fullständig dokumentation av vad som sagts men man fångar dock bara det verbala och inga andra uttryck.

Barnen kommer inte att informeras om hur lång tid intervjun kommer att ta, dels för att de inte har något bra tidsbegrepp ännu och dessutom kan längden på intervjun variera. Detta eftersom barn är oförutsägbara. Ett barn kanske har mycket att säga medan ett annat är mer tystlåtet. Intervjuerna kan troligtvis komma att ta mellan fyra till tio minuter. Innan intervjuerna började informerades barnen om vad som skulle ske, både att de skulle intervjuas, spelas in på band och att fältanteckningar gjordes på vad som sades. Denscombe (2000) skriver att tiden för hur lång tid intervjun tar spelar stor roll för den som blir intervjuad. Forskaren måste föreslå en bestämd tid så att alla iblandade blir informerade. Platsen där den tilltänkta intervjun ska ske har också betydelse. Stor vikt ska läggas vid att man får vara ostörd, avskilt och någorlunda tyst. Även miljön på platsen spelar roll, man ska helst inte sitta mitt emot varandra istället ska man placera sig i 90 graders vinkel till varandra så att man får en bekväm interaktion (Denscombe, 2000). Även Doverborg och Pramling

(2000) skriver att en betydelsefull förutsättning för att barnet ska kunna fokusera och inte tappa intresset är att man har valt en lugn plats att utföra intervjun på. Flera faktorer spelar in på hur lång tiden intervjuerna pågår. Barnets ålder, intresset av ämne och intervjusituationen är sådana faktorer.

Platsen där intervjuerna kommer att genomföras är i ett avskilt rum på avdelningen, där andra barn och vuxna inte förekommer och man får sitta ostörda. Barnen känner till rummet och sakerna i det så de inte kommer att bli distraherade och vilja röra och leka med sakerna. Hur barnen och intervjuerna kommer att sitta faller sig naturligt när intervjun genomförs, och anpassning på hur barnet vill sitta kommer även att ske. Under intervjun kommer barnet att få möjlighet att rita, men det är frivilligt. Då kommer de att få rita en pojke och en flicka och samtalen kommer att naturligt komma in på pojkar och flickor. Men naturligtvis får de även rita vad de vill. Detta är en idé som vi har tagit från boken *Förskolan i ett könsperspektiv* skriven av Birgitta Odelfors (1998). Denna intervjuform kan man läsa om på sidorna 64 och 65.

3.2 Urval

Fokuseringen i undersökningen är på barn i förskola. Därför kommer intervjuerna att ske med pojkar och flickor i åldrarna fyra till fem år. Till antalet kommer intervjuerna att vara tio stycken. De kommer att genomföras med ett barn och två vuxna, den ena intervjuar och den andra för fältanteckningar. Det förekommande antalet pojkar och flickor i intervjuerna kommer att vara lika många, fem pojkar och fem flickor kommer att intervjuas. Här följer en presentation av de tio barnen med fiktiva namn. Flickorna är Johanna, Sara och Emma som är fem år och Klara och Anna som är fyra år. Pojkarna är Olle och Ville som är fem år och Tim, Martin och Håkan som är fyra år. Genomförandet av intervjuerna kommer att ske på en förskola där vi haft verksamhetsförlagd utbildning (VFU) tidigare. Barnen på avdelningen är två till fem år, men eftersom syftet med undersökningen är att ta reda på barns uppfattningar om pojkars och flickors lek blev valet att intervjua barn som är fyra till fem år det bästa eftersom vi anser att barn då kommit längre i sin verbala och kognitiva utveckling. Valet föll på denna förskola eftersom vi upplever att om man är känd för barnen sedan tidigare så kan de lättare öppna sig och samtalen bli mer naturliga. Det finns redan en kontakt med barnen som både vi och barnen är trygga i. Förskolan ligger i södra Sverige och befinner sig på en mindre ort.

3.3 Genomförande

Mängden av intervjuer var tillräckliga och resultaten tillgodosåg vårt syfte väl, eftersom det fanns många barn i åldrarna fyra till fem år att intervjua på den avdelningen vi var på. Vid tre olika tillfällen besöktes förskolan för att genomföra intervjuerna, besöket fick anpassas efter barnens tider och rutiner i den dagliga verksamheten på förskolan. Både personal och barn var välvilligt inställda till intervjuerna och samarbetade bra. Under intervjuerna fick barnen möjlighet att rita, antingen en pojke och flicka eller vad de ville. Detta ville endast en del av barnen men detta påverkade inte intervjuerna nämnvärt. Valet av barn var slumpmässigt, de fyra och femåriga barn som var på förskolan under de tre dagar som intervjuerna genomfördes blev intervjuade. Längden på intervjuerna kunde variera mellan fem och 15 minuter, beroende på hur mycket de hade att säga om de valda ämnena och frågorna.

3.4 Etiska överväganden

Innan genomförandet av intervjuerna kommer blanketter att lämnas till barnens föräldrar på förskolorna. Där får de ta ställning till om de vill att deras barn ska intervjuas eller inte. I blanketten informeras det om undersökningen, dess publicering och syfte och vilka vi är. Alla uppgifter som framkommer i undersökningen ska endast användas i forskning. Vidare informeras det om att all medverkan i undersökningen är frivilligt och att inga namn eller personuppgifter kommer att förekomma i arbetet (Se bilaga 2). De val och ställningständer som gjorts har grundats på Vetenskapsrådets etiska riktlinjer. Enligt deras riktlinjer ska man inför en forskning tänka på informations -, samtyckes -, konfidentialitets och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att man måste informera de berörda om forskningens syfte och att medverkande i forskningen är frivilligt. Ett annat krav är samtyckeskravet som betyder att man ska få deltagarna i forskningen att samtycka till att medverka. Man bör få föräldrars/vårdnadshavares samtycke om den medverkande är under 15 år. Konfidentialitetskravet innebär att man som forskare måste tänka på att behandla alla personuppgifter med sekretess. Personerna som medverkar i undersökningen ska påvisas på ett sätt så att man inte avslöjar deras identitet. Det fjärde kravet som är nyttjandekravet betyder att man endast får använda det material man fått fram i forskningssyfte. Uppgifter får inte nyttjas i kommersiellt och ickevetenskapligt syfte (www.vr.se).

3.5 Studiens empiriska material

Längden på intervjuerna varierade, en intervju kunde ta fem minuter medan en annan kunde ta upp till 15 minuter. Sammanlagt erhöles ett bandat material på ungefär en timme och 40 minuter. Endast det som berörde syftet med undersökningen skrevs sedan ut i pappersform och detta blev totalt nio sidor.

3.6 Bearbetning

Sättet att bearbeta materialet som framkommit genom intervjuerna kommer att ske genom att först skriva ner allt som sagts och kommit fram under intervjuernas gång som rör ämnet flickor och pojkars lek ur barns perspektiv. Det barnen säger kommer delas in i olika områden, så som med vem/vilka, var, vad och med vilka leksaker de leker med. Sedan kommer vi att sammanställa det flickorna sagt inom varje område och därefter vad pojkarna sagt. I presentationen av vad barnen sagt i intervjuerna kommer fiktiva namn att användas för att barnens identiteter ska skyddas.

4. Resultat och analys

Inledningsvis presenteras och analyseras resultatet av vad som framkom i intervjuerna av både flickorna och pojkarna om flickors lek i förskolan. Sedan följer resultat och analys av pojkars lek, där det presenteras vad pojkarna och flickorna sagt om pojkars lek i förskolan. Detta för att syftet med undersökningen var att ta reda på vad barn säger om skillnader och likheter mellan pojkar och flickors lek i förskolan och därför blir det tydligare. Sedan följer en sammanfattning och en slutsats.

4.1 Flickors lek

Här följer resultat och analys av vad flickorna och pojkarna berättade om flickors lek.

4.1.1 Flickornas beskrivning av flickors lek

Flickorna leker häst, leker med dockor och Barbiedockor, kurragömma, pärlar, ritar och klär ut sig till prinsessa. De leker även med Beyblade (snurrande liten leksak) och då vill de ha de röda Beybladen. Samtliga flickor leker med dockor och klär ut sig till prinsessa. Flickorna är medvetna om vad de leker. Att samtliga leker med dockor och klär ut sig till prinsessa gör att man kan anta att det är något vanligt förekommande bland flickorna på förskolan i deras lek.

Flickorna leker med antingen en eller flera flickor. Ett barn leker med sin lillebror, fast hon vill inte leka med pojkar. Detta kan bero på att hon inte reflekterat över att hennes lillebror är en pojke utan ser honom som bara just en lillebror. De flesta av flickorna leker med fröken, men de vet inte vad de brukar leka med fröken. Anledningen till detta kan vara att de är medvetna om att de leker med fröken men samtidigt har de aldrig funderat över vad de leker med fröken. Det är för dem kanske oviktigt, det viktiga för dem är *att* de leker med fröken.

Flickor och pojkar kan leka tillsammans och då kan de rita ihop, enligt en flicka. Men samtidigt vill hon inte det. En flicka har en kompis som är pojke som hon brukar leka med. Nästan alla de andra flickorna var överens om att flickor och pojkar inte kan leka tillsammans och att de inte vill leka med pojkar. Anledningen till detta kan vara att en del flickor vanligen inte leker mycket med pojkar och att andra gör det, de kanske har lekt med pojkar sedan de var små bebisar och då blir vetskapen om att de är skilda kön utsuddade eftersom ett band mellan barnen kanske växt fram. Omgivningens påverkan och syn på pojkar och flickors lek kan också spela roll i när de börjar se att pojkar och flickor inte leker med varandra. En annan faktor som kan ha betydelse är om flickan har ett syskon som är pojke.

En flicka leker i ett flertal rum på förskolan, fast inte i dockrummet. De andra flickorna leker i dockrummet, i legorummet, i hallen och vid borden (stora avdelningsrummet). Alla flickorna leker i dockrummet utom en flicka. *Var* flickorna leker kan kopplas till *vad* de leker. Detta kan konstateras genom att samtliga av flickorna leker med dockor och nästa alla leker i dockrummet. Anledningen till att en flicka inte leker i dockrummet, trots att hon leker med dockor, kan antingen bero på att hon inte reflekterat över att hon leker där eller att hon helt enkelt inte leker där, hon leker kanske med dockor i andra rum. Dockorna och dockrummet är annars en genomgående vanlig lek bland flickorna.

4.1.2 Pojkarnas beskrivning av flickors lek

Pojkarna beskrev *vad* flickorna leker med och detta var att de leker med dockor och utklädningskläderna. Ett par pojkar visste inte *vad* flickorna leker. Det kan bero på att en del av pojkarna har sett och upplevt *vad* flickorna företar sig medan de andra inte reflekterat över *vad* flickorna gör ännu.

Pojkarna menade att flickorna leker med både Legot och Beyblade. Men de bygger inte bilar med Legot, som pojkarna brukar göra, utan mest hus. Pojkarna vet alltså att flickorna också leker med legot, men att sättet som de leker med det är inte detsamma som pojkarna leker med det. Flickorna leker inte med riddarna, för att de inte kan det och för att de är flickor. Istället leker de prinsessor och med ”tjejdkläder”. Pojkarna kan tydligt redogöra för *vad* flickorna leker och *vad* de inte leker. De är medvetna om skillnader och likheter mellan flickor och pojkar i deras lek när de menar att flickorna leker med samma saker fast på ett annat sätt.

Enligt hälften av pojkarna leker flickorna inte med fröken. De andra pojkarna berättade att flickorna gör det, men de vet inte *vad* de leker. Pojkarna har uppmärksammat flickornas lek med fröken, men de har inte sett och tagit till sig *vad* de leker med fröken. Antagligen beror detta på att pojkarna inte riktigt har reflekterat över *vad* flickorna leker med fröken.

Pojkarna var överens om att flickorna leker i dockrummet och i lekhallen. En pojke vet inte *var* flickorna leker. *Var* flickorna leker stämmer delvis överens med *vad* de leker. De beskrev att flickorna leker med dockor vilket stämmer med beskrivningen om *var* de leker, alltså i dockrummet. Men pojkarna nämnde inte någon lek som kan kopplas till lekhallen, bara att flickorna leker där.

4.2 Pojkars lek

Här följer resultat och analys av vad pojkarna och flickorna berättade om pojkars lek.

4.2.1 Pojkarnas beskrivning av pojkars lek

Pojkarna beskrev att de leker med Lego, då bygger de bilar. De leker också med Beyblade, men de vill inte leka med det när flickorna gör det. Pojkarna leker även med bilar och med riddarna. De leker inte med dockor, eftersom de inte vill det. Det kan konstateras att bilar är en lek eller leksak som är vanligt förekommande i pojkarnas lek. Samtliga pojkar leker med Beyblade, som är den vanligaste leksaken bland pojkarna.

Pojkarna leker i lekhallen, där de menar att det är mest pojkar som leker. Dessutom leker de lite varsohelst, i legorummet och vid borden (stora avdelningsrummet). En pojke leker i dockrummet. Där brukar han leka med en annan pojke och dockorna är favoriten i rummet. Denna pojke har inte fått uppfattningen om att dockrummet är ett rum där flickorna mest leker. *Var* pojkarna leker på förskolan stämmer överens med *vad* de leker. Till exempel är lek med lego något som pojkarna leker och de nämnde också att de leker i legorummet. Detta tyder på att de är medvetna om vad och var de leker.

När pojkarna beskrev vem eller vilka de leker med berättade samtliga att de leker med pojkar och de flesta nämnde endast ett namn på en kompis. De andra nämnde ett flertal namn på andra pojkar. En pojke leker med sin lillasyster också. Anledningen till att pojkarna berättar att de endast leker med andra pojkar kan vara att de faktiskt gör det och om de leker med flickorna är de inte medvetna om att de gör det. Pojkarna berättade att de inte leker med flickor eftersom de inte vill det, de vill bara leka med pojkar. Pojkarna tycker att de inte kan leka tillsammans med flickorna, men en av dem berättar att man kan baka med lera tillsammans. Detta kan bero på samma saker som för flickorna, att de inte leker med flickor mycket och att de inte vill leka med samma saker som flickor gör.

Enligt de flesta pojkarna leker de inte med fröken, men en pojke leker med fröken, och då brukar de cykla tillsammans. Tydligt var ändå att pojkarna inte leker med fröken. Detta beror troligtvis på att de inte tänker på om och när de gör det och att de kanske inte heller gör det.

4.2.2 Flickornas beskrivning av pojkars lek

Flickorna berättade att pojkarna brukar leka med Beyblade, Lego, soldater och bakar med lera på förskolan. Pojkarna leker vilda lekar menade ett barn. När pojkarna leker med Beyblade har de bara de svarta, gråa och blåa Beybladen. Flickorna berättade att de lekar som bara pojkarna leker är "bajs och dumma" och att de leker med hattarna. Flickorna har alltså reflekterat över vad pojkarna leker och de kunde även beskriva lekar som endast pojkarna leker. Detta tyder på att de varit uppmärksamma på pojkarnas lekar och vad och hur de gör i leken, eftersom de kan berätta att de bland annat leker vilda lekar.

Enligt flickorna kan pojkarna varken leka med dockor eller klä ut sig till prinsessa, men däremot kan de ibland leka kurragömma tillsammans. Anledningarna till att pojkarna inte kan klä ut sig till prinsessa är att pojkarna bara vill vara pojkar och att klänningar inte passar pojkar, pojkar ska ha byxor. Detta ger en tydlig bild av att flickorna är medvetna om skillnader i pojkar och flickors lek. När flickorna beskrev att pojkarna inte leker med dockor, kunde de inte komma på varför de inte gör det. Pojkar kan och vill inte leka med dockor. Detta beror förmodligen på att flickorna inte kommit så långt i sin kognitiva utveckling. Anledningen till att pojkar inte vill leka dockor och inte gör det kan vara svårt att förklara för en vuxen också.

Pojkarna leker i lekhallen, i legorummet och i hallen, enligt flickorna. Pojkarna leker någon annanstans och lite överallt och även i dockrummet, men då leker pojkar och flickor inte tillsammans. En flicka menade dock att pojkarna oftast inte är i dockrummet. Även här stämmer *var* och *vad* pojkarna leker överens. De menade att pojkarna inte kan eller vill leka med dockorna och att de nästan aldrig är i dockrummet. Pojkarna är till exempel mest i legorummet och i hallen vilket stämmer överens med vad de leker med: lego och bilar. Man kan konstatera att flickorna sett och uppmärksammat var pojkarna leker och som tidigare skrivits även vad de gör i rummen.

Pojkarna leker inte med fröken, enligt de flesta flickorna. De flickor som inte visste om pojkarna leker med fröken har troligtvis inte funderat över detta eftersom de kanske inte tänker så mycket på vad andra barn gör.

4.3 Sammanfattande slutsats och analys

Flickorna och pojkarna är överens om vad de leker och var de leker. Flickorna beskrev att pojkarna leker med lego och Beyblade och att de leker i legorummet, lite varsomhelst och i lekhallen. Detta bekräftar pojkarna när de berättade vad och var de leker i sina intervjuer. Det är samma sak med vad pojkarna berättade om flickornas lek. De menade att flickorna leker med dockor och utklädningskläder och att de mest leker i dockrummet, detta beskrev även flickorna att de gör.

Alla barnen vill inte leka med det motsatta könet. De nämnde bara pojkar respektive flickor när de berättade om vilka de leker med. En av flickorna och en av pojkarna nämnde en lekkamrat av det andra könet, men det är deras egna syskon. Detta kan bero på det som redan skrivits ovan, att de inte tänker på syskonet som en pojke eller flicka utan som just ett syskon.

Man kan inte se något tydligt mönster angående om flickorna leker med fröken. Detta eftersom hälften leker med fröken och de andra inte. Men det gavs en tydligare bild av pojkarna, där lekte nästan inga av dem med fröken. Flickorna hade svårt att ta ställning till huruvida pojkarna leker med fröken medan pojkarna sa antingen ja eller nej. Slutsatsen blir ändå att en del av flickorna menade att pojkarna inte leker med fröken. Pojkarna menade att flickorna leker mer med fröken än vad pojkarna gör.

Här följer en sammanfattning i tabellform av vad barnen beskrev om flickor och pojkars lek:

Vad leker de med?

	Flickorna säger:	Pojkarna säger:
Flickor	Dockor, Barbie, häst, pärla, kurragömma, rita, prinsessa	Dockor, prinsessa, lego, Beyblade
Pojkar	Lego, Beyblade, lera, soldater, vilda lekar, hattarna	Beyblade, lego, riddarna, bilar

Vem leker de med?

	Flickorna säger:	Pojkarna säger:
Flickor	En eller flera flickor, lillebror, fröken	Inte med pojkar
Pojkar	Inte med flickor	En eller flera pojkar, lillasyster, fröken

Var leker de?

	Flickorna säger:	Pojkarna säger:
Flickor	Dockrummet, legorummet, hallen, vid borden	Dockrummet, lekhallen
Pojkar	Legorummet, lekhallen, hallen, lite överallt, någon annanstans	Legorummet, lekhallen, lite överallt, vid borden, dockrummet

Säljös (2000) teori är att man lär och utvecklas individuellt och tillsammans med andra och även de omgivande faktorerna så som samhälle och kultur spelar stor roll. För att analysera barnens svar gentemot Säljös teori kommer vi att behandla de tre övergripande frågorna i intervjuerna; med vad och vilka leksaker leker barn med, med vem/vilka leker barn med och var leker de. Svaren på de frågor angående vad de leker kan tolkas genom Säljös teori som att de har påverkats av vad andra barn av samma kön leker, men främst vad omgivning, så som föräldrar och även samhället har under barnens uppväxt sagt om vad som är brukligt att leka med som pojke och flicka. Svaren på frågan om vem de leker med kan även kopplas till vad Säljö menar i sin teori. Barnen har även här blivit påverkade av omgivningen, andra barn eller vuxna, vad de säger och gör. I den sista frågan om var de leker fick vi inte så tydliga svar. Men tendenserna är att pojkarna leker för sig och flickorna leker på sitt håll och sällan korsars deras vägar. Sammanfattningsvis kan man skriva att skillnader och likheter i barns lek beror på vad Säljö menar, det vill säga att människor lär och utvecklas genom samspel och påverkan av andra människor och miljöer i olika situationer.

5 Diskussion

Den här delen inleds med att trådarna mellan forskningsbakgrunden och resultat dras ihop och sätts samman, underrubriker kommer att beskriva olika områden. Därefter behandlas metod, pålitlighet, applicerbarhet och syfte. Avslutningsvis kommer en slutsats av undersökningen, där även konsekvenser för yrkesrollen och nya idéer som uppkommit genom examensarbetet kommer att diskuteras.

5.1 Genus

Helén (2007) och Svaleryd (2003) menar att genus är det sociala könet och hur människor formas och formar sig till man och kvinna och hur det sedan avspeglas i samhället. Svaleryd (2003) skriver också att fokus ligger på relationen mellan könen, mäns och kvinnors beteende och vad som anses manligt och kvinnligt. I Statens offentliga utredningar (2004) kan man läsa att genus handlar om hela vårt samhälle och vår vardag och vad vi förknippar med manligt och kvinnligt. Detta är något som vi håller med om eftersom det barnen berättat i vår undersökning visar att de blivit påverkade av sin omgivning. Vi tror att detta beror på det som ovanstående författare skriver om. Barn formas av samhället och vardagen. Det barn möter i sitt liv formar hur de sedan utvecklas och upplever olika saker. Vad som anses som manligt och kvinnligt är något som barn i undersökningen redan tidigt tänker på och blir medvetna om. Genom undersökningen blev det tydligt att till exempel dockleken kan vara något som nästan enbart flickor gör.

5.2 Vad och var pojkar och flickor leker

Flera författare, Helmadotter (1989), Helén (2007), Rithander (1991) och Kvalheim (1981) menar att pojkar och flickor leker olika. De skriver att flickor mest leker med leksaker som får dem till att vilja vårda den och träning av relationer. Pojkar däremot leker med leksaker som uppmuntrar byggande och styrka eller aktivitet. De är även intresserade av hur leksakerna används och leker gärna med rörliga leksaker. Genom vår undersökning har vi fått reda på vad barn beskriver om detta. Det man kan konstatera är att det stämmer överens med det författarna kommit fram till, pojkar leker med saker som främjar byggandet och rörliga saker, till exempel lego och Beyblade. Flickor leker mest med saker som de kan vårda, till exempel dockor och Barbie. Däremot leker flickorna i undersökningen också med både lego och Beyblade, men inte på samma sätt och i lika stor utsträckning som pojkarna. Detta var något som både pojkarna och flickorna pratade om. En pojke nämnde dock att han inte ville leka

med Beyblade om flickorna gjorde det, där ser man att även om de kan leka samma lek så vill de kanske inte leka tillsammans. Man kan skönja en gräns mellan pojkars och flickors lek även om de leker samma lekar.

Både Helmadotter (1989) och Helén (2007) skriver att flickor leker mest i närheten av personalen medan pojkarna befinner sig i lekrummet och blir "lämnade" ifred. Kontakten med personalen är mindre för pojkarna än för flickorna. Dessa konstaterande från författarna stämmer delvis in på det som kommit fram i undersökningen. Både pojkarna och flickorna menade att flickorna leker mest i dockrummet, vilket inte kan anses vara nära personalen (om det inte betyder att man är rummet bredvid) och pojkarna leker mest i legorummet och lite överallt. Vi menar att personal på förskola oftast brukar vara i det stora rummet på avdelningen. Pojkarna kan ju därför ha ansetts bli "lämnade" i fred när de är i legorummet men också flickorna när de är i dockrummet. Om barnen lekte med fröken, har vi kopplat till Helmadotter och Heléns påstående om att flickor har mer kontakt med personal än pojkar. I undersökningen visades tendenser att detta stämmer. Nästan alla pojkar lekte inte med fröken vilket stämmer med vad Helmadotter och Helén påstod. Flickorna däremot hade olika beskrivningar, en del lekte med fröken och en del inte. Men slutsatsen vi gör är ändå att det stämmer att flickor har mer kontakt med personalen.

Sandquist (1998) menar att när flickor på förskolan närmar sig skolåldern tenderar de att vilja klä ut sig till manliga roller, istället för dekorativa och tjänande roller. Pojkarna vill gärna leka mer påhittade roller. I undersökningen berättade flickorna att de bara ville klä ut sig till andra flickor och de skrattade åt förslag om att klä ut sig till pojke. Både pojkarna och flickorna ville klä ut sig i en roll i sitt eget kön, en flicka uttryckte sig "jag vill vara flicka till slut".

5.3 Hur pojkar och flickor leker

När flickor leker tränas ofta finmotorik och lekarna som pojkarna ägnar sig åt innebär träning av grovmotorik menar Sandquist (1998). Detta stämmer inte riktigt överens med det vi fått fram. I undersökningen kom det fram att pojkarna leker lekar som tränar finmotoriken i byggande med lego och Beyblade och flickorna tränar finmotorik i sin docklek och genom att pärla. Flickorna nämner också kurragömma och leka häst, vilket vi anser tränar grovmotoriken.

Rithander (1991) menar att man kan se könsskillnader i hur barn leker. Om man frågar förskolepersonal får man i första hand svaret att flickor leker lugnare och pojkarna livligare. Man kan se att pojkar växlar oftare mellan olika aktiviteter och att de rör sig mer. Detta menade Rithander och undersökningens intervjuer visade att detta till stor del stämmer. En flicka berättade att hon upplevde att pojkarna lekte vilda lekar men att flickorna däremot var lugna. Både pojkar och flickor nämnde att pojkarna leker lite överallt. Detta kan antas som att de växlar aktiviteter ofta och rör sig mer och därför leker de lite överallt. Att ett barn själv berättar om hur hon upplever pojkar respektive flickor tyder på att hon har tänkt efter och ser skillnader mellan pojkars och flickors lek.

Odelfors (1998) skriver att undersökningar har visat att pojkar leker mest i större grupper med en eller två ledare. Flickor leker i par eller i små grupper. Vanligen leker flickor för sig och pojkar för sig. Vår undersökning har visat en annan bild. När pojkarna beskrev vem eller vilka de brukar leka med, nämnde de flesta bara ett namn på en annan pojke. Det som framkom av flickorna stämmer dock överens med de undersökningar som Odelfors skriver om, eftersom de leker med en eller ett par andra flickor. Tydligt var att både pojkar och flickor tog avstånd från varandra, genom att säga att de inte ville leka med varandra.

Odelfors (1998) och Helmadotter (1989) skriver båda två om att pojkar och flickor inte gärna leker med det motsatta könet. De umgås helst med sina likar och pojkar tar större avstånd från flickor än vad flickor gör från pojkar. Barnen bekräftade verkligen vad dessa författare skriver, alla leker med sina likar. Pojkarna tog mer avstånd till att leka med samma saker som flickorna än tvärtom. Flickorna berättade att de ibland lekte med samma saker som pojkarna.

Vid fem till sex års ålder är barn helt på det klara med sin uppfattning om vad som är "flickleksaker" och "pojkleksaker" enligt Sandquist (1998). Barnen har klara uppfattningar om vad som är flickleksaker och pojkleksaker för dem. Till exempel tog pojkar avstånd direkt när dockor kom på tal och flickorna skrattade åt att klä ut sig till pojke. Samtidigt kan man också säga att åldern spelade roll för vad barnen upplevde som pojk- eller flickleksaker. En av fyraåringarna berättade att han lekte med dockorna och tyckte inte att det var något som bara flickorna lekte med. Sandquist menar att man först vid fem till sex års ålder vet vad man leker med om man är pojke eller flicka, detta stämmer överens med denna fyraåring. Från början trodde vi att barnen skulle veta skillnader mellan pojkars och flickors lek, men inte att denna

undersökning skulle visa detta så tydligt. Samtliga hade åsikter om de andra barnens lek, både om skillnader och likheter.

5.4 Säljös teori

Vi tycker att precis som Säljö (2000) skriver så lär barn genom samtal de för och interaktioner de har med människor i vardagen. Biologiska faktorer styr bara en kort tid människans intellektuella, kommunikativa och sociala utveckling. Kulturella sammanhang styr hur lärande och utveckling sker. Alla människor lär olika eftersom samhället och kulturen ser olika ut på olika platser. Öhman (2003) menar att medierna påverkar barn med sina stereotypa TV-program och detta är något som man kan koppla till Säljös teori, för att programmen finns i barnens vardag och därför styr de barnens lärande och utveckling. Även Knutsdotter (1987) skriver att barn lär från omgivningen genom att de främst imiterar och observerar vad vuxna gör. Barnet får kunskap om det sociala livet och kulturella handlingsmönster genom att göra detta. Sedan återskapar de sina upplevelser i leken och omvärlden blir mer tydlig för dem. Detta visar också att det stämmer med vad Säljö menar. Vi tycker att barn lär genom det de erfar i sina liv och de uppfattningar om vad som är manligt och kvinnligt som omgivningen har, det överförs redan från födelsen till barnet. Genom vår undersökning har det framkommit att barn i fyra till fem års ålder faktiskt kan uttrycka att det finns skillnader och likheter i barns lek. Däremot menar inte vi att det finns lekar som är rätt eller fel att leka om man är pojke eller flicka. Det är upp till varje barn att bestämma vad de vill leka med men vi styr vad de uppfattar som ”flickigt” och ”pojkit”. Vi vuxna i omgivningen har bestämt från början vad som ska anses vara pojk- och flickleksaker. Vad som framkommit i undersökningen har vi (samhället, omgivningen) styrt och format från början och därmed blir barn inledda i ett mönster som betyder att de redan vid fyra-fem års ålder har upptäckt vad som är ”rätt” och ”fel” att leka som pojke och flicka.

Säljös teori låg till grund till denna undersökning eftersom han menar att man lär i socialt samspel med andra och att omgivningen spelar stor roll för ens lärande och utveckling. Detta har visats att det stämmer bra in med det barnen berättat om. Vi tror nämligen att undersökningens resultat grundats till stor del i Säljös teori om hur man uppfattar och lär av omgivningen.

5.5 Forskning ur barns perspektiv

Barn bildar sig uppfattningar om vad man kan förvänta sig av situationer och människor, men detta kan dom bara delvis berätta om verbalt skriver Johansson och Pramling (2003). Det som dessa författare menar tycker vi stämmer bra med det som framkom i undersökningen. Barnen kunde berätta verbalt om vad andra barn (pojkar och flickor) gör i leken. Däremot tror vi inte att alla deras tankar om detta kom fram, eftersom de inte utvecklat sitt verbala språk och tänkande så långt för att vi ska få en täckande bild av deras tankar.

Vi tycker precis som Ivarsson (2003) att det är viktigt att man uppmärksammar barns perspektiv på saker och ting. Även att det är svårt så är det viktigt. Men vi har inte upplevt det svårt att få reda på barns uppfattningar, kanske berodde det på att vi kände barnen i fråga sedan innan. Vi tror snarare mer på att barn är kompetenta och att de har något att tillföra oss. De kan så mycket, de tänker och kan även uttrycka dessa tankar trots sin ringa ålder och detta har vi inte tvekat en sekund på. Vår kunskap- och barnsyn är bland annat att det barn säger har samma betydelse som det en vuxen säger. Detta menar också Johansson och Pramling (2003). Vi vill än en gång visa ett citat som sammanfattar hur vi tycker att man ska se på vad barn säger:

Fråga dig aldrig om det barnet har att säga dig är meningsfullt, utan fråga dig snarare vilken mening det har. (Öhman, 2003 s 66).

Statens offentliga utredningar (2004) skriver i ett citat att man inte kan förändra bilden av förväntningar av pojkar och flickor genom att arbeta med det på förskolor. Man behöver också arbeta med det från flera håll. Detta håller vi med om, vi anser att det kan hjälpa om man arbetar på förskolor för att förändra förutfattade meningar om hur och vad pojkar och flickor ska leka med. Men det krävs också att alla vuxna, familjer, media, hela samhället måste blir medvetna om och bryta könsmodellerna. Vi menar att pojkar och flickor inte ska behöva avstå från att leka med vissa leksaker för att samhället bildat vissa regler för vad som är pojksamt och flickigt.

5.6 Metoddiskussion

De metodval vi gjorde inför undersökningen tycker vi har visat sig vara bra. Att vi intervjuade ett barn i taget var vi lite osäkra på inledningsvis. Men det visade sig att det inte blev några problem och resultaten av intervjuerna gjorde att vi fick svar på vårt syfte. Under intervjuerna var vi båda två med, en intervjuade och en förde anteckningar. Detta gjorde möjligtvis att ett

fåtal barn kände sig lite ensamma. Därför skulle man kunna genomföra intervjuerna med endast en av oss. Detta genom att intervjuaren samtidigt för anteckningar, då hade man bara varit en och barnet hade kanske känt sig mer trygg. Under merparten av intervjuerna kändes det inte som att det var något problem att vi var två stycken utan detta var endast ett mindre problem i ett par intervjuer. En annan sak man måste ha i åtanke är att barn kanske säger det de tror att en vuxen vill att de ska säga. De är medvetna om att vuxna förväntar sig ett visst svar. Detta upplevde inte vi under intervjuerna men man kan ändå inte utesluta att svaren baserades på vad de trodde att vi ville att de skulle svara. Sammanfattningsvis upplever vi att de val vi gjorde i metoden hjälpte oss att få reda på syftet med undersökningen.

5.7 Pålitlighet, applicerbarhet och syfte

Undersökningen har visat att barn berättar om likheter och skillnader i lek. Utav det vi fått fram är det mest skillnader i leken som barn berättar om. Om man kan anse det vi konstaterat av vår undersökning som pålitlig och applicerbar på andra förskolor kan det säkert tvistas om. Man kan ställa sig frågan om det ser ut så här på andra förskolor runt om i landet. Syftet med denna undersökning var att ta reda på vad barn säger om likheter och skillnader i pojkar och flickors lek. Både vår forskningsbakgrund och resultatet av intervjuerna har gett oss underlag och information att behandla och undersöka syftet vidare. Intervjuer och litteratur har fått oss att tänka, begrunda och jämföra och hela tiden har vi upplevt att syftet har funnits där som en röd tråd i bakhuvudet. Vi anser att syftet är uppnått och dessutom har nya tankar om hur man kan arbeta vidare med denna undersökning planterats.

5.8 Slutsats

Slutsatsen av vår undersökning är att barn berättar om skillnader och likheter i pojkar och flickors lek på förskolan. Det framkom mest om skillnader i pojkar och flickors lek men även likheter fast inte i lika stor utsträckning. Slutsatsen av undersökningen är följande: Flickorna leker främst med dockor och klär ut sig till prinsessa och de leker mest i dockrummet, vilket även pojkarna berättar att flickorna gör. Däremot vill pojkarna inte leka med dessa saker och detta konstaterar även flickorna att pojkarna inte vill. Flickorna leker med flickor och detta beskriver också pojkarna att flickorna gör. Pojkarna leker främst med Lego och Beyblade och de leker mest i legorummet. Flickorna berättar samma saker om pojkarnas lek och att de själva också leker med lego och Beyblade. Man kan konstatera att pojkarna inte vill leka med det som flickorna leker med, men flickorna leker med en del saker som pojkarna leker med. När pojkarna beskriver att de endast leker med pojkar håller flickorna med eftersom de

berättar att pojkarna leker med pojkar. Både pojkar och flickor föredrar att leka med sina likar, de vill inte leka med det motsatta könet.

Konsekvenserna med denna uppsats för vår yrkesroll som lärare för de yngre barnen är att vi har förstätt barns kompetens ännu mer och att man alltid ska lyssna på barn och ta deras perspektiv på saker och ting på allvar. Undersökningen som gjorts kan arbetas vidare på genom att observera de barn man intervjuat när de leker. Stämmer det de säger med den bild man får av observationen? Man kan också göra samma undersökning på flera förskolor, för att få en vidare bild av barns tankar om lek.

6 Sammanfattning

Den undersökning som gjorts handlar om flickor och pojkars lek ur ett barnperspektiv. Syftet med undersökningen har varit att ta reda på vad barn säger om skillnader och likheter i pojkar och flickors lek på förskolan.

Den teoretiska utgångspunkten för undersökningen var den sociokulturella teorin ur Säljös (2000) perspektiv. Teorin består bland annat av att människan lär i interaktion med andra människor i sin vardag. Som skriftliga källor användes diverse litteratur inom det valda ämnet. I litteraturgenomgången var många författare överens och hade ungefär samma åsikter om hur, vad, var och varför barn leker som de gör. Öhman (2003) menade att barn reflekterar och bearbetar sina upplevelser som de varit med om när de leker, detta höll även Knutsdotter (1987) med om. Vad pojkar och flickor leker skiljer sig ansåg både Helmadotter (1989), Helén (2007), Rithander (1991) och Kvalheim (1981). De var överens om att pojkar oftast leker bygglekar och är mer aktiva. Flickorna koncentrerar sig på att leka olika roller och med leksaker som de kan vårda. Flickorna leker närma personal på förskola medan pojkarna inte gör det enligt Sandquist (1998), detta har två andra författare också skrivit om, Helmadotter (1989) och Helén (2007).

Metoden som användes för att genomföra undersökningen var en kvalitativ forskning och semistrukturerade intervjuer enligt Denscombe (2000). Valen gjordes i anknytning till Denscombe, han beskrev hur, var, när och olika alternativ på hur man kan göra en intervju. Ställningstagandet blev att intervjua ett fyra till femårigt barn i taget i ett ostört rum på en förskola.

Resultatet och slutsatsen av undersökningen är att barn talar om både skillnader och likheter i leken på förskolan. De kunde redogöra för både vad, med vem/vilka och var de leker. Skillnaderna visades tydligt eftersom både pojkarna och flickorna pratade om samma skillnader. Exempel på skillnader i deras lek som barnen berättade om var att enbart flickorna leker med dockor och i dockrummet, att pojkarna leker endast med pojkar och flickorna leker endast med flickor. Enbart pojkarna leker med bilar och soldater och pojkarna leker inte med fröken vilket flickorna gör. De likheter som framkom när barnen fick berätta var att alla barnen leker med Lego och Beyblade och att de leker i lekhallen och i legorummet.

Referenslista

Litteratur

Denscombe, Martyn (2000). *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom Samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Doverborg, Elisabeth & Pramling, Ingrid (2000). *Att förstå barns tankar*. Stockholm: Liber AB.

Gens, Ingemar (2002). *Från vagga till identitet*. Jönköping: Utb. & Förl. AB.

Helén, Eva & Granholm, Magdalena T (2007). *På genusäventyr : metodbok för drama och genus i förskolan*. Stockholm: Bokförlaget Natur och kultur.

Helmadotter, Anne-Marie (1989). *Pedagogik för flickor? : Om flickors villkor och könsroller på fritidshem*. Stockholms Socialförvaltning.

Ivarsson, Pia-Maria (2003). *Barns gemenskap i förskolan*. Stockholm: Elanders Gotab.

Johansson, Eva & Pramling, Ingrid (2003). *Förskolan – barns första skola!*. Lund: Studentlitteratur.

Knutsdotter, Birgitta (1987). *Lek för livet : en litteraturgenomgång av forskning om förskolebarns lek*. Stockholm: HLS Förlag.

Kvalheim, Ingeborg (1981). *Hur barn lär sig sociala roller*. Oslo: Universitetsförlaget.

Odelfors, Birgitta (1998). *Förskolan i ett könsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur AB.

Rithander, Susanne (1991). *Flickor och pojkar i förskolan*. Stockholm: Liber Utbildning AB.

Sandquist, Anna-Marie (1998). *Visst görs vi olika! : jämställda barn - hur skulle det se ut?*. Stockholm: Kommentus Förlag.

Statens offentliga utredningar (2004). *Den könade förskolan*. Stockholm: Elanders Gotab AB.

Statens offentliga utredningar (2006). *Jämställd förskola*. Stockholm: Edita Sverige AB.

Svaleryd, Kajsa (2002). *Genuspedagogik*. Stockholm: Liber AB.

Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken*. Stockholm: Prisma.

Wernersson, Inga (1988). *Olika kön samma skola?*. Stockholm: Skolöverstyrelsen, Planerings- och Samordningsavdelningen.

Öhman, Margareta (2003). *Empati genom lek och språk*. Stockholm: Liber AB.

Styrdokument

Utbildningsdepartementet: *Läroplan för förskolan/Lpfö98* (1998). Västerås: Skolverket och CE Fritzes AB.

Internet

PDF format. Tillgänglig:

<http://www.vr.se/download/18.6b2f98a910b3e260ae28000360/HS_15.pdf>

Bilaga 1

Intervjufrågor

Vad/Leksaker

Vad brukar du leka?

Vilka leksaker tycker du om att leka med?

Brukar pojkarna/flickorna leka med samma saker som du?

Vad brukar pojkarna/flickorna leka?

Finns det några lekar som bara pojkar/flickor leker?

Vad brukar Anton/Anna och Olle/Stina tycka om att leka?

Vilka lekar leker ni alla tillsammans?

Med vem/vilka

Med vem/vilka brukar du leka med?

Brukar du leka med någon pojke/flicka?

Brukar du leka med fröken? Brukar pojkarna/flickorna göra det med?

Kan/brukar pojkar och flickor leka tillsammans?

Var

Var brukar ni/du leka på förskolan?

Var brukar pojkarna/flickorna leka?

Bilaga 2

Till förälder/målsman för

Barn:.....

Vi är två studenter på Högskolan Kristianstads Lärarutbildning som skriver ett examensarbete om barns lek i förskolan med barnen i fokus. Syftet med undersökningen är att ta reda på vad barn säger om likheter och skillnader i pojkar och flickors lek. Därför kommer vi att genomföra en undersökning i form av att samtala med barnen om olika frågor. Sedan kommer vi att använda materialet i vår uppsats som kommer att publiceras. Inga namn eller personuppgifter kommer att publiceras och allt som sägs i samtalen kommer endast att användas i examensarbetet. Barnen får naturligtvis själva bestämma om de vill vara med på samtalen. Vi kommer att spela in samtalen på band men det kommer INTE att ske någon fotografering eller videoinspelning.

Med vänliga hälsningar!

_____

Tillåter Ni att Ert barn intervjuas?

Ja

Nej

Datum _____

Namn _____